

Susanna Anttolainen

TERVEYDENHOITAJIEN KOKEMUKSIA LAAJOISTA
TERVEYSTARKASTUKSISTA LASTENNEUVOLASSA

Hoitotyön koulutusohjelma

2014

Anttolainen, Susanna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Huhtikuu 2014
Ohjaaja: Hytönen, Elsa
Sivumäärä: 34
Liitteitä: 2

Asiasanat: lastenneuvola, lastenneuvolan terveydenhoitaja, laaja terveystarkastus lastenneuvolassa, perhekeskeisyys

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata terveydenhoitajien kokemuksia laajojen terveystarkastusten toteuttamisesta lastenneuvolassa. Tavoitteena oli saada tietoja terveystarkastusten kehittämiseksi. Tutkimus toteutettiin teemahaastattelulla, jonka aineistosta tehtiin sisällönanalyysi. Teemahaastattelu toteutettiin kolmelle Porin perusturvakeskuksessa työskentelevälle lastenneuvolan terveydenhoitajalle.

Tutkimuksesta tuli ilmi, että terveydenhoitajat olivat ottaneet laajat terveystarkastukset hyvin vastaan. Laajojen terveystarkastusten sisältö ei heidän mukaansa poikennut paljoa tarkastuksista joita he ovat aiemminkin toteuttaneet. Kaikilla terveydenhoitajilla oli pitkä kokemus lastenneuvolassa työskentelemisestä, joten he kokivat omaavansa vahvan kokemuspohjan ja näin ollen he eivät kokeneet laajojen terveystarkastusten tekoa hankalaksi.

Ongelmaksi laajojen terveystarkastusten teossa nousi aikaresurssien riittämättömyys sekä erityistä tukea tarjoavien ammattilaisten puute. Terveydenhoitajat joutuivat usein jäämään työajan jälkeen kirjaamaan päivän aikana tehtyjä asioita asiakkaiden papereihin. Terveydenhoitajat kertoivat että vaikka heillä on kiire, eivät he näytä sitä asiakkaille. Vastaanottoja ei voi venyttää asiakkaan ollessa sisällä, sillä oven toisella puolella on uusi asiakas odottamassa vuoroaan.

Terveydenhoitajat kokivat että perheet hyötyvät laajojen terveystarkastusten toteuttamisesta, sillä ne ovat erittäin perhekeskeisiä. Tarkastusten ansiosta on perheiden aiempaa helpompaa ottaa hankalia asioita puheeksi, sekä terveydenhoitajalla on lomakkeet keskustelun apuna. Laajojen terveystarkastusten ansiosta varhainen puuttuminen on aiempaa helpompaa.

Kehittämissideoina tutkimuksessa ilmeni neuvolan lisähenkilökunnan tarve, aikaresurssien lisääminen, tapaamiset terveydenhoitajien ja johdon kesken, lääkäreiden vastaanottojen kehittäminen ja lisäkoulutus parisuhteeseen sekä varhaiseen vuorovaikutukseen liittyvissä asioissa.

Jatkossa laajojen terveystarkastusten toimivuutta olisi hyvä selvittää myös Porin alueen perheiden näkökulmasta. Lääkäreiden mielipide olisi myös hyvä ottaa huomioon laajojen terveystarkastusten toteutuksesta.

EXPERIENCES OF EXTENSIVE HEALTH CHECKS BY PUBLIC HEALTH NURSES AT CHILD CLINIC

Anttolainen, Susanna

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Nursing

April 2014

Supervisor: Hytönen, Elsa

Number of pages: 34

Appendices: 2

Keywords: child welfare clinic, child welfare clinic public health nurse, extensive health check at child welfare clinic, family-oriented

The purpose of this thesis was to describe public health nurses experiences of doing extensive health checks at child welfare clinics. The aim was to provide information about the development of health information. The data was collected by theme interviewing and data was analyzed qualitatively using the contents of the interviews. The theme interview were made for three public health nurses who were working at Porin perusturvakeskus.

The results show that the extensive health checks had been well received by public nurses. The contents of extensive health checks were almost the same that they have been done earlier. All public health nurses had been working long at the child welfare clinics so they did not feel difficult about doing extensive health checks.

Inadequacy of time resources and special support professionals were the main problems. Public health care nurses had sometimes do after works that all the thing about logging were done. Even the public health nurses have to hurry up about all the work they did not show that for the customers. Reception time is limited because outside the door is another family waiting to come in.

Public health care nurses felt that families will benefit by the extensive health checks because they are very family-oriented. Inspections, the families are now easier to talk sensitive issues and the public health care nurse have various which are good discussion openers. Early intervention is now easier because of extensive health checks.

As development occurred in the study the need for additional clinic staff, increase the time resources, meetings between public health nurses and management, doctors practice and training courses to support partnership and early interaction.

In the future, it would be beneficial to study the experiences of the extensive health checks from the perspective of the families. It would be good also interview the doctors who are doing extensive health checks.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT.....	6
2.1	Lastenneuvola.....	6
2.2	Lastenneuvolan terveydenhoitaja.....	7
2.3	Laaja terveystarkastus lastenneuvolassa.....	8
2.4	Perhekeskeisyys.....	10
2.5	Katsaus aikaisempiin tutkimuksiin.....	11
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	12
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	13
4.1	Opinnäytetyön lähestymistapa.....	13
4.2	Aineiston kerääminen ja analysointi.....	13
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	15
5.1	Terveydenhoitajien taustatiedot.....	15
5.2	Laajojen terveystarkastusten toteutuminen lastenneuvolassa.....	16
5.3	Terveydenhoitajien resurssit tehdä laajoja terveystarkastuksia lastenneuvolassa.....	19
5.4	Laajojen terveystarkastusten hyöty.....	21
5.5	Lastenneuvolan laajojen terveystarkastusten toteuttamisen kehittäminen.....	23
6	POHDINTA.....	27
6.1	Tulosten tarkastelu.....	27
6.2	Eettiset kysymykset.....	29
6.3	Luotettavuuden pohdinta.....	29
6.4	Jatkotutkimusaiheet.....	31
	LÄHTEET.....	32
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Laajat terveystarkastukset ovat tulleet osaksi neuvolatoimintaa Valtioneuvoston asetuksen mukaisesti vuonna 2011. Tämän asetuksen myötä terveydenhoitajien työmäärä neuvoloissa lisääntyi, ja työtehtävistä tuli laaja-alaisempia ja ne vaativat lisää asiantuntemusta. Uuden asetuksen keskeinen muutos oli se, että asetus muutti ohjaukseen sisältyvät suositukset kuntia sitoviksi velvoitteiksi. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2009,18.)

Laajat terveystarkastukset ovat tulleet uudeksi keinoksi keskustella koko perheen kanssa heidän sen hetkisestä terveys- ja hyvinvointitilastaan. Keskustelun tarkoitus on auttaa vanhempia tunnistamaan heidän perheensä tuen tarpeita sekä mahdollisia ongelmia entistä aiemmin ja helpommin. Laajojen terveystarkastusten ansiosta on mahdollista aloittaa yhteistyö muiden eri ammattiryhmien kanssa.

Terveydenhoitaja toimii neuvolassa eräänlaisena seulana, joka tunnistaa erityisen tuen tarpeessa olevia perheitä. Tällaisessa tilanteessa olevia perheitä on syytä seurata tiheämmin ja monipuolisemmin, eri ammattiryhmien puolelta. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2014.)

Laajoilla terveystarkastuksilla on tärkeä tavoite. Niiden tulee vahvistaa koko perheen hyvinvointia, erityisen tuen tarpeessa olevien varhaisempaa tunnistamista, tarjota oikeanlaista tukea oikeaan aikaan sekä ehkäistä syrjäytymistä. (Hakulinen-Viitanen, Hietanen-Peltola, Hastrup, Wallin & Pelkonen 2012, 16.)

Porin perusturvakeskus toivoi laajoista terveystarkastuksista opinnäytetyötä. Aihe oli esillä opinnäytetyöpankissa, josta se valittiin. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset laadittiin yhteistyössä toimeksiantajan edustajan kanssa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata terveydenhoitajien kokemuksia laajojen terveystarkastusten toteuttamisesta lastenneuvolassa. Tavoitteena oli saada tietoja terveystarkastusten kehittämiseksi. Opinnäytetyön avainsanat ovat neuvola, terveydenhoitaja, laaja terveystarkastus lastenneuvolassa, teemahaastattelu ja perhekeskeisyys.

2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

2.1 Lastenneuvola

Lastenneuvolapalveluita tarjotaan kaikille alle kouluikäisille lapsille. Lastenneuvolan toimintaan sisältyy lapsen terveen kasvun, kehityksen sekä hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta. Kokonaisuudessa siellä seurataan ja edistetään lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehittymistä. Lastenneuvolassa terveydenhoitajan tulee myös seurata lapsen suun terveydentilaa. Lastenneuvolassa otetaan huomioon aina koko perhe ja perheen voimavarat. Vanhempia tuetaan lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa, sekä parisuhteen hoitamisessa. Lapsi saa lastenneuvolassa rokotusohjelmaan kuuluvat rokotukset vanhempien suostumuksella. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2013 a.)

Neuvolassa pyritään tunnistamaan lapsiperheiden mahdolliset erityisen tuen tarpeet riittävän aikaisessa vaiheessa. Terveydenhoitaja pyrkii järjestämään silloin perheille asianmukaista tukea ja apua. Terveydenhoitaja toimii yhteistyössä monien eri ammatti-ihmisten kanssa, joita ovat muun muassa sosiaalityöntekijä, perhetyöntekijä, puheterapeutti ja depressiohoitaja. Näiden avulla pyritään turvaamaan lapselle hyvä apu riittävän ajoissa, jotta mahdolliset ongelmat saataisiin hoitoon. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut 2014.)

Lastenneuvolan henkilöstöresurssien mukaan tulisi yhtä kokopäiväistä lastenneuvolan terveydenhoitajaa kohden olla 340 lasta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan vuonna 2011 kokopäiväistä lastenneuvolan terveydenhoitajaa kohden oli 371 lasta. Tämän mukaan lastenneuvolan terveydenhoitajilla oli enemmän töitä, mitä lastenneuvolan henkilöresurssien mukaan oli laskettu. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut 2014.)

2.2 Lastenneuvolan terveydenhoitaja

Terveydenhoitajan työ on terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämistä sekä itsenäisesti että moniammatillisessa työryhmissä toimien. Terveydenhoitaja voi työskennellä esimerkiksi eri-ikäisten neuvolatoiminnassa, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, työterveyshuollon tai avosairaanhoidon parissa. (Haarala, Honkanen, Mellin & Tervaskanto-Mäentausta 2008, 25.)

”Terveydenhoitaja on terveydenhuollon laillistettu ammattihenkilö, joka on suorittanut terveydenhoitaja- ja sairaanhoitajatutkinnon. Terveydenhoitajan ammattinimikettä saa käyttää ja ammattia harjoittaa vain terveydenhoitajatutkinnon suorittanut terveydenhoitaja”. (Suomen terveydenhoitajaliiton www-sivut 2013.)

Neuvolatyössä terveydenhoitaja on terveyden edistämisen sekä perhehoitotyön asiantuntija. Terveydenhoitajalla on kullakin oma alueensa, jonka väestöön kuuluvat perheet hän tuntee, sillä hän tapaa perheitä lastenneuvolassa noudatetun käytännön ja perheiden tarpeiden pohjalta noin 16-20 kertaa ennen lapsen koulun alkua. Terveydenhoitajan vastuulla on lapsen terveen kasvun ja kehityksen seuranta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 28.)

Lastenneuvolan terveydenhoitaja toteuttaa seulontatutkimuksia ja antaa lapsille rokotuksia. Terveydenhoitajan työ on perhekeskeistä sekä voimavaralähtöistä ja näin ollen myös koko perheen terveyttä edistävä. Työnkuvaan kuuluu myös vanhemmuuden, parisuhteen sekä voimavarojen vahvistaminen. Jos lapsen terveyden ja hyvinvoinnin vuoksi herää huoli siitä, tarvitseeko perhe muiden ammattilaisten tukea, tulee terveydenhoitajan keskustella asiasta perheen kanssa. Terveydenhoitajan työnkuvaan kuuluu myös kotikäyntien tekeminen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 28.)

Valtakunnallisilla terveydenhoitajapäivillä 2009 tuotiin esille terveydenhoitajan tutkimuksessa ilmi tulleita voimavaroja. Terveydenhoitajat kokivat, että heidän voimavarojaan vahvistavat työ- ja elämäkokemus, terveys ja oman elämän kunnossa olo, rohkeus tarttua asioihin sekä kyky toimia asiakaslähtöisesti, työyhteisön tuki

ja sieltä saatu työnohjaus sekä yhteistyö, tieto erilaisista tukimuodoista, palvelujen saatavuus sekä arjen toimintaa tukevat työvälineet. (Honkanen 2009.)

Voimavaroja heikentäviä asioita heidän mukaansa oli resurssipula, työuupumus, yksin tekeminen, lähituen sekä johdontuen puute, perheiden vaikeat asiat, arkuus puuttua asioihin, neuvolatyön rutiinit sekä byrokratia. (Honkanen 2009.)

2.3 Laaja terveystarkastus lastenneuvolassa

Neuvoloihin tuli voimaan vuonna 2011 laajojen terveystarkastusten säädökset. Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi vuonna 2009 uuden asetuksen, joka koskee neuvolatoimintaa, koulu- ja opiskelijaterveydenhuoltoa sekä lasten ja nuorten ehkäisevää suun terveydenhuoltoa. Tämän uuden asetuksen mukaan kuntien tulee järjestää neuvolaan kuuluvien määräaikaisten tarkastusten lisäksi laajat terveystarkastukset lastenneuvolassa 4kk:n, 18kk:n sekä 4v:n ikäisille lapsille. Asetuksessa määritellään myös, että lapselle on tehtävä ensimmäisen ikävuoden aikana yhdeksän terveystarkastusta. (Valtioneuvoston asetus 338/2011 §6, §9.)

Laaja terveystarkastus on tarkastus, joka tehdään neuvolaikäisille kolmena eri ajankohtana: 4kk, 18kk ja 4v ikäisinä. Näiden ikäkausien lisäksi laajoja terveystarkastuksia voidaan suorittaa myös tarpeen mukaan, jos vanhemmat tai terveydenhoitaja ovat huolissaan erityisen tuen tarpeen tunnistamiseksi. Terveystarkastukseen kutsutaan mukaan molemmat vanhemmat, joista ainakin toisen tulee olla paikalla. Laaja terveystarkastus suoritetaan yhteistyössä lääkärin ja terveydenhoitajan kanssa. Lääkäri ja terveydenhoitaja voivat suorittaa tarkastuksen yhteistyössä samalla käynnillä tai vaihtoehtoisesti perheelle varataan molemmille vastaanotoille erillinen aika. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2013b.)

Laajaan terveystarkastukseen sisältyy haastatellen tehtävä arvio koko perheen/vanhempien hyvinvoinnista, jos lapsi on tarhassa niin huoltajien suostumuksella päivähoidon/opettajan arvio lapsen selviytymisestä ja hyvinvoinnista päivähoitossa. Laajaa terveystarkastusta ei voi suorittaa, ellei vähintään toinen huoltajista ole paikalla. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2013b.)

Terveystarkastuksessa tarkastellaan lasta ja perhettä kokonaisuutena. Sisällöllisesti siellä suoritetaan lapsen hyvinvoinnin ja terveyden kokonaisvaltainen arvio, jonka toteuttavat sekä terveydenhoitaja että lääkäri yhteistyössä. Vanhempien hyvinvointia arvioidaan käyttäen apuna kotiin lähetettyjä haastattelulomakkeita. Perheelle annetaan käynnillä terveysneuvontaa, sekä heitä ohjataan mieltä askarruttavissa asioissa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2013b.)

Vanhemmat täyttävät etukäteen neljän kuukauden ikäisen lapsen laajaan terveystarkastukseen heille lähetetyt lomakkeet, jotka ovat AUDIT- kysely sekä vauvaperheen arjen voimavarat lomake. AUDIT –kyselylomakkeella tarkoitetaan alkoholin käytön arviointikyselyä, joka soveltuu liiallisen alkoholin käytön seurantaan. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut 2014.) Vanhempia haastatellaan avoimilla kysymyksillä, esimerkiksi ”mitä teille kuuluu”. Lapselta mitataan pituus, paino sekä päänympäryys. Lääkäri tutkii ja arvioi lapsen hermoston ja lihaksiston kehitystä. Vanhemmilta kysellään lapsen unitottumuksista, ravitsemuksesta sekä D-vitamiinilisästä. Heidän kanssaan keskustellaan parisuhteen laadusta, elinoloista sekä tukiverkostoista. Vanhemmille annetaan tarvittaessa lisää ohjausta vauvan käsittelyssä sekä hoidossa, äidille esimerkiksi imetysohjausta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2014.)

Vanhemmat tuovat mukanaan 18 kuukauden ikäisen lapsen laajaan terveystarkastukseen täytetyn AUDIT –kyselylomakkeen. Lapselta mitataan pituus, paino sekä päänympäryys. Terveydenhoitaja seuraa lapsen ja vanhempien vuorovaikutusta tarkastuksen aikana. Lisäksi tarkkaillaan vuorovaikutusta vieraan kanssa. Yleisvointia ja liikehdintää seurataan koko vastaanoton ajan. Vanhempien kanssa keskustellaan suun terveydestä, unesta ja levosta, ravitsemuksesta sekä D-vitamiinilisästä. Puheeksi otetaan myös perheen voimavarat. Lääkärin tutkittavana on lapsen lihaksiston ja hermoston kehitys. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut 2014.)

Neljä vuotiaan lapsen laaja terveystarkastus on kattava sekä laaja-alainen arvio lapsen hyvinvointiin sekä terveyteen vaikuttavista tekijöistä. Se pitää sisällään arvion vanhempien terveydestä ja hyvinvoinnista, sekä ottaa huomioon lapsen kasvuympäristön. Neljä vuotiaalta on jo mahdollista havaita neurologisia ongelmia, jotka mah-

dollisesti aiheuttaisivat kouluvaikeuksia tai muita psyykkisiä häiriöitä. Nelivuotiaan tarkastuksessa tarkkaillaan myös erityisen tarkkaan lapsen ylipainoa, sekä annetaan mahdollisesti tehostettua ravitsemus- ja liikuntaneuvontaa. Vanhemmat tuovat tarkastukseen mukanaan täytetyn AUDIT- lomakkeen. Terveystarkastaja kohtaa lapsen ja perheen avoimin kysymyksin. Lapselta kysellään kuulumisia, vanhempia pyydetään tarvittaessa täydentämään asioita. (Terveystarkastuksen laitoksen www-sivut 2014.)

Laajan terveystarkastuksen tarkoituksena on muodostaa yhteistyössä hoitotahon ja vanhempien kanssa käsitys lapsen, vanhempien ja koko perheen terveystilanteesta, perheen mahdollisesti tarvitsemista palvelujärjestelmän toimenpiteistä, sekä sopia erilaisten toimenpiteiden toteuttamisesta sekä mahdollisista jatkotoimenpiteistä. Laajojen terveystarkastusten tavoitteena on vahvistaa lapsen ja koko perheen voimavaroja, terveyttä ja hyvinvointia, huomioida mahdolliset tuen tarpeet, varmistaa oikea-aikainen tuen saaminen, sekä tehostaa syrjäytymisen ehkäisyä ja terveyserojen kaventamista. (Terveystarkastuksen laitoksen www-sivut 2013b.)

2.4 Perhekeskeisyys

Perhekeskeisyydellä tarkoitetaan perheen huomioimista hoitotyössä. Lastenneuvolas- sa perhettä pidetään sekä taustatekijänä että ensisijaisena jatkuvan hoidon ja huolenpidon antajana. Perhe on osana lapsen jokapäiväistä elämää, ja näin ollen vaikuttaa lapsen kehitykseen usealla eri tavalla. Perheen toiminnalla on valtava merkitys omia elämäntapoja opittaessa ja omaksuttaessa, sillä lapsi on perheen kanssa jokapäiväisessä kanssakäymisessä. Laajoissa terveystarkastuksissa mahdollisesti esille tulleet terveysongelmat koskevat myös koko perhettä, eivät vain lasta yksilönä. Neuvolan henkilökunnan tulee ottaa kuitenkin huomioon lapsen perheen elämäntilanne, tottumukset, ympäristö sekä kulttuuritausta laajoja terveystarkastuksia tehtäessä. Lapsi on täysin riippuvainen perheestään, joten perheen asema on erittäin tärkeä lapsen hoitotyössä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 18.)

Neuvolan terveystarkastuksissa korostuu erityisesti vuorovaikutus perheen ja terveydenhoitajan välillä. Jotta neuvola saisi esimerkiksi vaihtaa tietoja päiväkodin kanssa, vaatii se huoltajan suostumuksen. Perhettä tulee informoida ennen laajaa terveystarkastusta lähettämällä kotiin kyselylomakkeet ennakkoon täytettäväksi. Perheelle tulee kertoa terveystarkastuksen sisällöstä ja kulusta, terveystarkastuksen arviosta ja tietojen luvanvaraisuudesta. Laajan terveystarkastuksen tarkoitus on selvittää myös koko perheen hyvinvointia. Terveydenhoitaja perehtyy perheen elinoloihin, vanhemmuuteen, parisuhteeseen, vanhempien terveyteen sekä sellaisiin suvussa kulkeviin sairauksiin tai muihin ongelmiin, joilla voisi olla haittaa lapsen kehitykselle ja kasvulle. Vanhemmille annetaan tukea heidän omista terveysongelmissaan, vanhemmuudessa, lapsen kasvatuksessa ja hoidossa, taloudellisissa ongelmissa sekä perhekriiseissä. Terveydenhoitaja antaa perheelle terveysneuvontaa, jolla pyritään vahvistamaan lapsen ja perheen voimavaroja ja hyvinvointia sekä vanhempien kykyä toimia perheen hyväksi. (Häggman-Laitila 2003, 595.)

2.5 Katsaus aikaisempiin tutkimuksiin

Honkanen on tehnyt vuonna 2011 opinnäytetyön Metropolian YAMK:issa ”Laajat terveystarkastukset neuvolassa, terveydenhoitajien kokemuksia terveystarkastuksista”. Opinnäytetyön aineisto kerättiin haastattelemalla kuutta terveydenhoitajaa. Tutkimustulosten mukaan terveydenhoitajat työskentelivät perhelähtöisesti. He kokivat laajat terveystarkastukset myönteisinä käytäntöinä. Perheen kohtaamisessa terveydenhoitajat pitivät tärkeinä ominaisuuksina vuorovaikutustaitoja, kuuntelemista ja keskustelemista. Voimavaralomakkeita pidettiin hyvinä keskustelun avaamisessa ja syventämisessä. Terveydenhoitajat kaipasivat lisää aika- ja henkilöresursseja sekä koulutusta erityisesti parisuhteen ja vanhemmuuden tukemiseen. Lisäksi terveydenhoitajat pitivät tärkeänä säännöllisiä tapaamisia eri asiantuntijoiden kanssa ja johdolta saatavaa tukea työlle. (Honkanen 2012, 45.)

Virtanen on tehnyt Laurea Ammattikorkeakoulussa vuonna 2011 opinnäytetyön ”Uusi neuvola-asetus ja laajat terveystarkastukset, Asiakkaiden kokemuksia äitiys- ja lastenneuvoloiden nykyisistä terveystarkastuksista”. Opinnäytetyö toteutettiin kyse-

lytutkimuksena internetissä. Äitiys- ja lastenneuvolan asiakkaat olivat terveystarkastuksiin sekä tyytyväisiä että tyytymättömyyden syynä näyttäisi olevan kiire, henkilökuntavaje ja se ettei terveydenhoitaja osannut vastata asiakkaan kysymyksiin. Terveystarkastajilta odotettiin enemmän tukea ja ymmärrystä. (Virtanen 2011, 21.)

Saarela on tehnyt vuonna 2012 Turun ammattikorkeakoulussa opinnäytetyön aiheesta ”Neljän kuukauden ikäisen lapsen laajan terveystarkastuksen mallinnus”. Tutkimuksen tulosten mukaan perheet olivat tyytyväisiä neuvolapalveluihin. Parannusehdotuksissa perheet toivoivat, että terveystarkastuksissa oltaisiin kiinnostuneita perheen hyvinvoinnista ja että isän osallistuminen huomioitaisiin neivolakäynnillä paremmin. (Saarela 2012, 36.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata terveydenhoitajien kokemuksia laajojen terveystarkastusten toteuttamisesta lastenneuvolassa. Tavoitteena oli saada tietoja terveystarkastusten kehittämiseksi. Opinnäytetyössä haettiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten terveydenhoitajien mielestä lastenneuvolan laajat terveystarkastukset ovat toteutuneet?
2. Millaisiksi terveydenhoitajat arvioivat omat resurssinsa/voimavaransa toteuttaa laajoja terveystarkastuksia lastenneuvolassa?
3. Mitä hyötyä terveydenhoitajien mielestä on laajojen terveystarkastusten toteuttamisessa?
4. Miten terveydenhoitajien mielestä lastenneuvolan laajojen terveystarkastusten toteuttamista voidaan kehittää?

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

4.1 Opinnäytetyön lähestymistapa

Opinnäytetyö on lähestymistavaltaan kvalitatiivinen eli laadullinen. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2007, 156-160) mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohdaksi on ihminen. Laadullisen tutkimuksen menetelmillä voidaan vastata erityisesti kysymyksiin, miten, miksi ja mitä. Laadullista tutkimusta on hyvä käyttää silloin, kun tutkittavasta asiasta on vain vähän aikaisempaa tietoa. Laadullisella tutkimuksella pyritään tuomaan osallistujien oma näkemys tutkittavasta ilmiöstä, eikä tieto näin ollen ole yleistettävää.

Tutkimusmenetelmän ollessa laadullinen tutkimusaineiston kokoa ei säätele sen määrä vaan laatu. Tutkimuksesta saadun aineiston on tarkoitus toimia apuvälineenä ilmiön tai asian ymmärtämisessä tai teoreettisesti mielekkään tulkinnan muodostamisessa. Aineistossa tulee näkyä tutkimusongelman kannalta tärkeät piirteet. (Vilka 2005, 126.)

Tutkimuksen ollessa laadullinen, on sen tavoitteena saada tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä mahdollisimman rikas aineisto. Analyysin ollessa perusteellisesti tehty, on kyseiseen tavoitteeseen mahdollista päästä myös pienellä tutkimusaineistolla. Kohdetta yritetään tutkia laadullisessa tutkimuksessa mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 161-164; Vilka 2005, 126.)

4.2 Aineiston kerääminen ja analysointi

Opinnäytetyön aineisto kerättiin teemahaastattelulla Porin kaupungin perusturvakeskuksessa työskenteleviltä lastenneuvolan terveydenhoitajilta, jotka olivat toteuttaneet laajoja terveystarkastuksia.

Teemahaastattelu on keskustelua, jolla on etukäteen määrätty tarkoitus. Teemahaastattelu ei ole normaalia arkikeskustelua, vaan haastattelijalla on etukäteen suunniteltu rakenne jonka mukaan hän pyrkii etenemään. Teemahaastattelussa on suuri vaara

siitä, että haastateltavan henkilön kertomus alkaa johdatella haastattelun kulkua liikaa. Teemahaastattelusta tulee suuri määrä aineistoa, ja on vaarana että tutkijalle jää haastattelun jälkeen vain suuri ja sekava kokoelma ihmisen puhetta. (Tilastokeskuksen www-sivut 2013.) Teemahaastattelussa tulee huomioida se, että ihmisten tulkinat asioista ja heidän antamansa merkitykset ovat keskeisiä. Nämä tärkeät merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa haastateltavan ja haastattelijan kesken. Teemahaastattelussa tutkija pyrkii vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa saamaan häneltä tutkijaa kiinnostavia asioita selville. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 27.)

Kvalitatiivisessa haastattelututkimuksessa aineistoa kerätään usein niin kauan, kunnes uutta ilmiötä kuvaavaa tietoa ei enää haastatteluista tule. Tätä kutsutaan saturatioksi. (Hirsjärvi ym. 2007, 177.)

Opinnäytetyöhön haastateltavat terveydenhoitajat valittiin siten, että yhteyshenkilöltä saatiin neljän laajoja terveystarkastuksia tekevän terveydenhoitajat sähköpostiosoitteet. Kolme terveydenhoitajaa vastasi sähköpostiin ja heille tehtiin haastattelut. Yhdyshenkilön kanssa oli sovittu, että tarvittaessa hänen kauttaan on mahdollista saada lisää haastateltavia. Kolmatta haastattelua tehtäessä tuli ilmi, ettei esille tullut enää uutta asiaa, joten haastattelut päätettiin lopettaa.

Haastatteluun osallistuminen oli täysin vapaaehtoista. Haastattelu suoritettiin kahden kesken terveydenhoitajien omissa työhuoneissa. Teemahaastatteluun osallistuvat terveydenhoitajat saivat itse ehdottaa ajankohdan haastattelun tekemiseen, jotta haastattelun tekeminen häiritsisi mahdollisimman vähän heidän päivittäistä työtään. Haastattelut nauhoitettiin ja yksi haastattelu kesti 1- 1,5 tuntia. Teemahaastattelun kysymykset ovat liitteenä. (LIITE 1.) Haastateltavilta pyydettiin allekirjoitus kirjalliseen haastattelun suostumuslomakkeeseen. (LIITE 2.)

Teemahaastattelujen jälkeen aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä. Kynkään ja Vanhasen (1999, 3) mukaan sisällönanalyysi on menetelmä, jonka avulla voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällönanalyysissä rakennetaan malleja, jotka esittävät tutkittavan asian tiivistetyssä muodossa ja niiden avulla tutkittava asia voidaan käsitteellistää.

Sisällönanalyysi voidaan tehdä laadullisissa aineistoissa joko aineistolähtöisesti tai teorialähtöisesti. Sisällönanalyysin avulla voidaan analysoida suullista ja kirjoitettua aineistoa, tehdä havaintoja sisällöstä sekä tarkastella tapahtumien ja asioiden merkityksiä, seurauksia ja yhteyksiä. Sisällönanalyysiä voidaan käyttää kaikissa laadullisissa tutkimuksissa. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003,21; Tuomi & Sarajarvi 2004,94.)

Sisällönanalyysissä pelkistetään aineistoa sekä se pilkotaan eri osiin. Tämän toimenpiteen jälkeen aineisto ryhmitellään uudestaan sekä nimetään ryhmittelystä muodostuneet luokat. Aineisto tulee järjestää selkeään ja tiiviiseen muotoon, niin että se etenee tutkimusongelmien mukaan. (Vilka 2005, 115, 140; Tuomi & Sarajarvi 2009, 108-109.)

Opinnäytetyössä sisällönanalyysi eteni loogisesti. Teemahaastatteluja tehtäessä mukana oli nauhuri, johon haastattelut nauhoitettiin. Lisäksi tehtiin muistiinpanoja. Aineistonanalyysi eteni sujuvasti. Haastattelut kuunneltiin aluksi muutaman kerran, jonka jälkeen haastattelut kirjoitettiin sana sanalta auki eli litteroitiin. Litteroidut aineistot luettiin läpi useita kertoja, jolloin työn tekijälle alkoi hahmottua lausumien pelkistykset. Tämän jälkeen aineiston lausumat kirjoitettiin vielä pelkistettyihin ilmaisuihin. Pelkistettyjä ilmaisuja luettiin läpi useita kertoja, ja niitä vertailtiin opinnäytetyön tutkimusongelmiin. Pelkistetyt ilmaisut jaettiin tämän jälkeen ryhmiksi. Ryhmäjaolla tuli olla jokin asiayhteys, joista muodostuivat työn alaluokat. Alaluokkien yhtäläisyyksiä mietittiin, jonka jälkeen niistä saatiin muodostettua yläluokat, jotka vastasivat tutkimusongelman kysymyksiin. Sisällönanalyysin jälkeen aineistosta pystyttiin hahmottamaan selvästi tutkimusosion tulokset.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Terveystenhoitajien taustatiedot

Tutkimukseen osallistui kolme lastenneuvolassa työskentelevää terveydenhoitajaa. He kaikki kuuluivat 40-60 vuotiaiden ikäryhmään. He olivat työskennelleet tervey-

denhoitajina lastenneuvolassa 18-28 vuotta. Yksi heistä teki ainoastaan lastenneuvolan vastaanottoa, yksi sekä äitiys- että lastenneuvolan vastaanottoa ja kolmas teki äitiys- ja lastenneuvolan vastaanottoa sekä aikuistenneuvolan vastaanottoa.

5.2 Laajojen terveystarkastusten toteutuminen lastenneuvolassa

Terveydenhoitajat kokivat laajat terveystarkastukset aiheelliseksi ja tärkeäksi osaksi lastenneuvolan vastaanottoa. Neljän kuukauden ja puolitoistavuotiaiden lasten laajojen terveystarkastusten tekemiseen oli varattu aikaa yksi tunti ja neljävuotiaan laajaan terveystarkastukseen oli varattu aikaa puolitoista tuntia.

Jokaisen haastatellun terveydenhoitajan mielestä laajojen terveystarkastusten suorittaminen oli hyvin suunniteltu, mutta tarkastukset eivät aina toteutuneet suunnitelman mukaisesti. Jonkin verran terveydenhoitajat olivat joutuneet ”karsimaan” muita töitä, jotta olivat saaneet järjestettyä riittävästi aikaa laajoihin terveystarkastuksiin, mutta heidän mielestä se ei ollut ongelma. Terveydenhoitajilla ei aina ollut mahdollista varata riittävän pitkiä aikoja perheille, joten sen vuoksi laajat terveystarkastukset eivät täyttäneet täysin kaikkia säädösten mukaisia ohjeistuksia.

Toisaalta haastattelussa tuli esiin, että tunti on lapsen kannalta pitkä aika terveydenhoitajan vastaanotolla. Tuntiin sisältyy paljon asioita, jotka tulisi selvittää. Ensin lapsi on vastaanotolla pääosassa, häneen kiinnitetään huomiota ja hänen kanssaan suoritetaan erilaisia tehtäviä. Lapselta kysellään asioita, ja hän saa täyden huomion. Tämän toiminnan loppuessa lapsi joutuukin vielä odottamaan vastaanottohuoneessa sitä, että terveydenhoitaja keskustelee vielä lapsen vanhempien kanssa. Lapsi siis jää yllättäen ilman huomiota, jota on vastaanoton alun ajan saanut. Usein lapsella ei riitä kärsivällisyyttä siihen, ja vanhempien kanssa keskustelu ei onnistu toivotulla tavalla. Lapselle ei ole riittävästi tekemistä vastaanottotilassa, ja näin ollen lapsi turhautuu usein odottamaan.

“Lapsi on ollut ensin pääroolissa ja yllättäen joutuukin sivurooliin odottamaan että aikuiset puhuvat keskenään.”

Terveydenhoitajat kokivat, että lääkäreitä on riittävästi laajojen terveystarkastusten tekemiseen, vaikka heillekään ei aina voinut varata täyttä 30 minuutin aikaa. Useimmat pystyivätkin antamaan vain 20 minuutin mittaisen vastaanottoajan, mutta lääkäri oli suorittanut tutkimukset hyvin myös siinä ajassa. Ongelmana esille tuli kuitenkin se, että aika ei sen vuoksi riitä lääkärin ja vanhempien kanssa käytävään keskusteluun. Osa lasten vanhemmista onkin antanut negatiivista palautetta siitä, että lääkärit ovat vaikeasti lähestyttäviä kiireellisyyden vuoksi, eivätkä vanhemmat siksi uskalla kysyä kaikkia mieltä askarruttavia kysymyksiä. Lääkäreiden kanssa haluttaisiin keskustella mieltä askarruttavista asioista, myös niin että lääkäri aloittaa keskustelut ja on avoimempi vastaanotolla.

Terveydenhoitajat olivat kokeneet ongelmana vanhempien ja lääkäreiden vastaanotolla sen, että lääkärit sijaistavat toisiaan ja välillä laajan terveystarkastuksen lääkärivastaanotolla oli uusia lääkäreitä, joilla ei ollut paljoa kokemusta lasten kanssa työskentelyssä terveyden edistämisen saralta.

Aikapulan vuoksi jouduttiin välillä antamaan terveydenhoitajan ja lääkärin vastaanottoaika eri päiville. Perheet eivät siitä ole kuitenkaan närkästyneet, vaan usein ymmärsivät asian. Hoidon jatkuvuuden kannalta kaikkein helpointa olisi, jos molemmat vastaanotot saataisiin samalle päivällä, jopa niin, että terveydenhoitaja ja lääkäri toimisivat vastaanotolla samaan aikaan.

Perheet olivat kiinnostuneita lastensa asioista, ja he osallistuivat tarkastuksiin aktiivisesti. Usein molemmat vanhemmat tulivat neuvolan vastaanotolle silloin, kun oli laaja terveystarkastus. Perheet olivat positiivisesti yllättyneitä siitä, että heidät otettiin perheenä huomioon vastaanotolla. Neuvolassa oltiin kiinnostuneita vanhempienkin asioista ja kiinnitettiin huomiota koko perheen hyvinvointiin, pyrittiin auttamaan ja neuvomaan myös vanhempia, jos heillä oli jotain terveyteen liittyviä ongelmia.

“Mä luulin että oon tullu tänne lapsen tarkastukseen.”

Terveydenhoitajien mielestä laajoihin terveystarkastuksiin sisältyvät erilaiset kyselylomakkeet toimivat hyvinä keskustelun avaajina. Vanhemmat kertoivat helpommin asioistansa sekä ongelmistansa vastaanotolla. Kyselylomakkeet helpottivat vaikeiden asioiden esille ottamista, sillä perheet tiesivät, että kaikki vanhemmat täyttävät samat lomakkeet, ja jokaisen perheen kanssa käsiteltiin kyseiset asiat. Kyselylomakkeet ohjasivat keskustelua sujuvasti eteenpäin. Terveydenhoitajien mielestä perheet olivat täyttäneet kyselylomakkeet hyvin. Lomakkeet olivat usein täytetty ajatuksella, niiden sisältöön selvästi perehtyen. Terveydenhoitajat olivat kokeneet hyväksi menetelmäksi sen, että vanhemmat saavat lomakkeet kotiin täytettäväksi ennen vastaanottoa. Vanhemmat olivat jo etukäteen keskustelleet yhdessä lomakkeissa olleista asioista.

Vanhemmat olivat suhtautuneet lomakkeiden täyttämiseen yleisesti ottaen positiivisesti. Ainakin toinen vanhemmista oli aina täyttänyt lomakkeen. Jopa vanhemmat joilla oli jo useampi lapsi, eivät olleet ihmetelleet että miksi nyt on aloitettu tällainen toiminta, vaikka aikaisemmin lomakkeita ei ole ollut. Vanhemmat olivat kertoneet, että lomakkeiden täytön aikana tulee usein keskusteltua parisuhteesta ja sen hetkisestä tilanteesta. Välillä on tullut esille ihmettelyä, jos perheillä on pienellä aikavälillä syntyneitä lapsia, että miksi samankaltaisia lomakkeita täytetään jatkuvasti. Esimerkiksi jos vanhemmille on juuri tehty AUDIT -kysely perheen toisen lapsen neuvolaikäynnillä, ei sitä teetetä heti muutaman kuukauden päästä uudelleen jos tulos on ollut hyvä.

Lomakkeiden täyttötapaan vaikutti se, oliko perheessä jo muita lapsia. Terveydenhoitajat kertoivat, että välillä perheet olivat juuri täyttäneen vauvaperheelle tarkoitettut lomakkeet, ja saivat jälleen vanhemmalle lapselle tarkoitettut lomakkeet täytettäväksi.

”Välillä tulee huokauksia; voi ei, ei kai taas.”

Joissakin neuvoloissa terveydenhoitajat tulostivat, monistivat sekä lähettivät itse lomakkeet kotiin perheille, ja se lisäsi heidän työmääräänsä entisestään, sekä vei aikaa muusta, mahdollisesti tärkeämmästä, työstä.

Vanhemmat ovat usein lapsen terveystarkastuksen ajan paikalla, ja saavat siten seurata taustalta lapsensa tarkastusta. Vanhemmat eivät saa ohjata lasta tarkastuksen ai-

kana, eivätkä he saa osallistua lapsen tarkastukseen millään tavalla. Vanhemmat usein ymmärtävät tämän, mutta terveydenhoitajat kertovat, että joskus on tilanteita jolloin lapsen vanhempaa/vanhempia on jouduttu pyytämään poistumaan huoneesta liiallisen lapsen ohjaamisen sekä tarkastukseen osallistumisen vuoksi. Lapsen tulee tehdä laajaan terveystarkastukseen liittyvät tehtävät itsenäisesti, ilman vanhempien apua. Lapsi vastaa myös itse hänelle esitettyihin kysymyksiin ja vanhemmat täydentävät lasta tarvittaessa. Lapsen tarkastuksen jälkeen keskustellaan vanhempien kanssa heille ennakkoon annettujen kyselylomakkeiden pohjalta. Tarkastuksen jälkeen terveydenhoitaja ja vanhemmat keskusteleva myös siitä, miten lapsen tarkastus sujui ja mitä asioita tarkastuksessa nousi esille.

Neuvolalla oli monia yhteistyökumppaneita, joiden kanssa yhteistyö toimi oikein hyvin. Esimerkiksi neuvolan kanssa yhteistyössä toimii päiväkotitoiminta, joka käy niin sanottua kirjeenvaihtoa neuvolan kanssa neljävuotiaan lapsen laajaan terveystarkastukseen liittyen. Neuvolasta lähetetään kyselylomake päiväkotiin, jossa siihen vastataan ja lähetetään takaisin terveydenhoitajalle ennen lapsen vastaanottoa. Päiväkotitoiminta yhteistyössä perheen ja lapsen kanssa melkein päivittäin, joten neuvola saa siitä kautta paljon tärkeää tietoa lapsen kehityksestä. Muita yhteistyökumppaneita olivat muun muassa seurakunta ja sosiaalityöntekijät.

5.3 Terveydenhoitajien resurssit tehdä laajoja terveystarkastuksia lastenneuvolassa

Jokainen haastateltava sanoi, että on päässyt hyvin sisälle laajojen terveystarkastusten tekemiseen.

“Kun on tehnyt jo näin kauan tätä työtä, on perustaidot varmat.”

“Samaa työtä tähän tässä on koko ajan tehty, mutta nyt siitä on vaan tehty virallisempaa kaikenmaailman lomakkeiden ja kirjaamisen myötä.”

Laajojen terveystarkastusten sisällöstä ei ole ollut tarkkaa, yksilöllistä koulutusta. Terveydenhoitajat ovat saaneet kirjat ja materiaalit laajojen terveystarkastusten sisällöstä ja toteutuksesta, mutta niiden sisältöön ei ole syvällisesti tutustunut kuin muu-

tama terveydenhoitaja. Terveydenhoitajat ovat konsultoineet toisiaan mieltä askarruttavissa kohdissa sekä yleisissä toimintatavoissa. Tavoitteena olisi, että jokainen Porin perusturvakeskuksen terveydenhoitaja toteuttaisi laajat terveystarkastukset samalla tavalla.

Jokaisella haastateltavalla oli pitkä työkokemus terveydenhoitajan ammatin harjoittamisesta lastenneuvolassa. He kokivat oman kokemuksensa hyväksi, mutta eivät olleet pystyneet toteuttamaan laajoja terveystarkastuksia aikarajojen puitteissa.

Neuvolan vastaanotoilla käy myös paljon perheitä, joiden kanssa terveydenhoitaja ei ole ennen ollut tekemisissä, esimerkiksi jos perhe on muuttanut toiselta paikkakunnalta. Sellaisissa tilanteissa terveydenhoitajat kokivat tarkastuksen tekemisen hankalaksi, koska kumpikaan osapuoli ei tunne toistaan. Tällaisessa tapauksessa aikapula on vielä suurempi. Terveydenhoitajan ja vanhempien ollessa uusia toisilleen, on heidän vaikeaa aloittaa vastaanottoa keskustelemalla heti henkilökohtaisista asioista, koska he eivät tunne toisiaan. Vanhemmat eivät välttämättä uskalla ottaa kaikkia mieltä askarruttavia asioita silloin yhtä helposti esille.

Vaikka terveydenhoitajat kokivat omaavansa riittävän ammatillisen kokemuksen laajojen terveystarkastusten tekemiseen, olivat he kaikki sitä mieltä, että lisäkoulutus on aina hyväksi. Tällä hetkellä tärkeimmäksi ja halutuimmaksi koulutusaiheeksi terveydenhoitajien keskuudessa nousi vuorovaikutus, sillä se on suuressa roolissa vastaanotolla. Vuorovaikutuksen havainnointi on hankala osa-alue, ja tärkeä osaamisalue. Vastaanotolla voi saada paljon hiljaista tietoa sekä vanhemmista että lapsista eleitä ja ilmeitä seuraamalla. Osaamista haluttiin kehittää myös parisuhde puolella. Perheet kertovat lomakkeiden ansiosta avoimemmin suhteestaan, ja näin ollen tulisi terveydenhoitajan kyetä myös neuvomaan heitä jollakin tasolla.

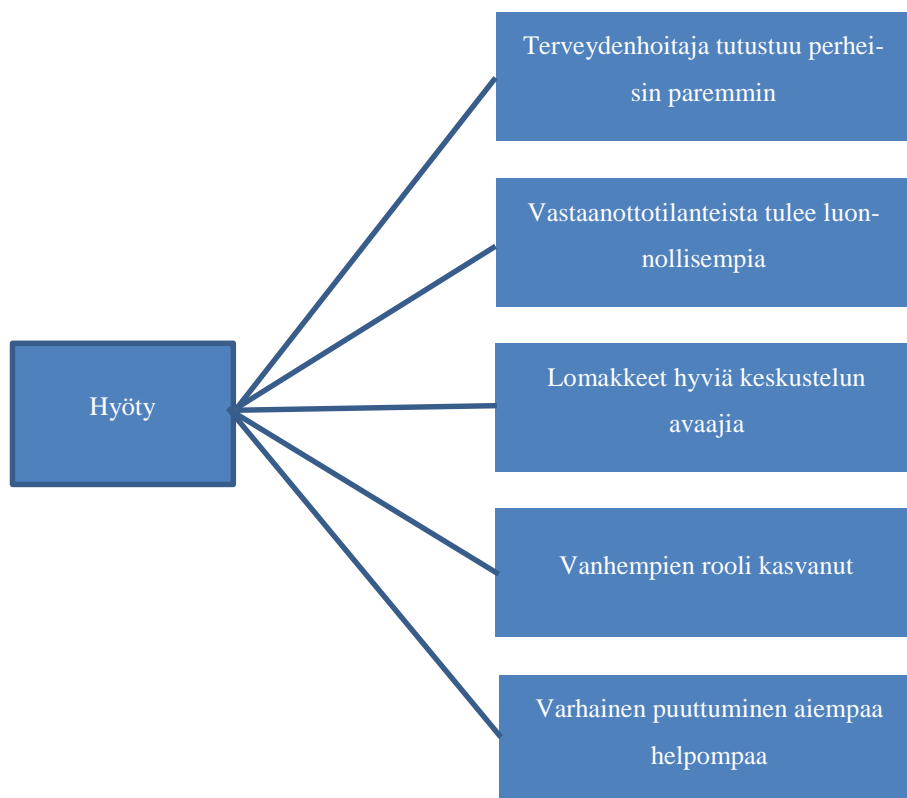
*”Haastattelemalla, kyselykaavakkeiden avulla sekä hyväksyvällä ja kii-
reettömällä ilmapiirillä on havaittu ongelmia, sekä todettu että sen kal-
taisessa ilmapiirissä ollessaan perheet uskaltavat avautua ongelmis-
taan”*

Terveydenhoitajat kokivat omat vastaanottotilansa melko hyviksi. Pientä tilanpuutetta oli välillä havaittavissa, mutta terveydenhoitajat olivat sitä mieltä että oli hyvä asia että tilaa ei ole liikaa. Näin vanhemmat eivät pääse vastaanottotilanteissa niin sanotusti karkuun. Lääkärin tehdessä omaa vastaanottoaan välillä terveydenhoitajan huoneessa, tuli tilanpuute hieman enemmän esille. Kunnollinen ilmanvaihto olisi terveydenhoitajien mukaan hyvä saada, sillä vastaanottotilasta meinaa välillä ilma loppua.

Terveydenhoitajat olivat tyytyväisiä heidän työvälineisiinsä. Uudet näöntutkimukseen tarkoitetut valotaulut olivat hyviä.

5.4 Laajojen terveystarkastusten hyöty

Haastatteluissa tuli esille laajojen terveystarkastusten hyöty eri osa-alueilla. Pääkohdiksi nousivat terveydenhoitajien ja perheiden tutustuminen paremmin toisiinsa laajojen terveystarkastusten avulla, mistä johtuen vastaanottotilanteista tuli luonnollisempia. Lomakkeet koettiin hyvinä keskustelun aloittajina, oli aiempaa helpompaa keskustella vaikeista asioista. Terveydenhoitajien mielestä vanhempien rooli tuli neuvolassa aktiivisemmaksi ja varhainen puuttuminen oli aiempaa helpompaa. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Terveystarkastajien kokemat hyödyt laajoista terveystarkastuksista.

Terveystarkastajien mielestä laajoissa terveystarkastuksissa terveystarkastajat tutustuivat perheisiin paremmin ja tarkastuskäynneillä syntyi keskustelua. Perheillä oli lupa kysyä ja lupa kertoa. Keskustelua syntyi myös sellaisten vanhempien kanssa, jotka eivät puhuisi asioistansa ilman kysymistä. Perheet olivat kokeneet, että heistä ja heidän asioistaan ollaan aidosti kiinnostuneita. Terveystarkastaja tuli tutuksi perheelle ja luottamus parani.

“Laajat terveystarkastukset ovat erittäin antoisia terveystarkastajalle, jos vaan on tarpeeksi aikaa sen tekemiseen.”

“Vanhempien rooli neuvolassa tulee aktiivisemmaksi.”

Lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan myös vanhempien voimavaroja tutkimalla ja vahvistamalla. Lapsen mahdolliset ongelmat huomataan riittävän ajoissa ja niihin pystytään puuttumaan varhain, ilman, että ne myöhemmin pääsisivät vaikuttamaan lapsen kasvuun ja kehitykseen. Vanhemmille tarjotaan tukea erilaisissa ongelmissa,

jos he tuovat ongelmiaan esille. Esimerkkinä kerrottiin, että esimerkiksi äidin ollessa kotona pienten lasten kanssa, ei hänellä välttämättä jää lainkaan aikaa itselleen, ja äiti saattaa väsyä kovasti. Kodin siistinä pitäminen ja arjen pyörittäminen voi olla vaativaa. Tällöin äidille voidaan tarjota kotiin avuksi esimerkiksi perhetyöntekijä, joka tulee kotiin sovittuina päivinä ja voi auttaa esimerkiksi siivoamisessa, tai leikkii lasten kanssa jos äiti haluaa käydä vaikka kampaajalla. Jos vanhemmilla on esimerkiksi koliikkivauva, voi perhetyöntekijä olla vauvan kanssa muutaman tunnin ja äiti vain nukkua.

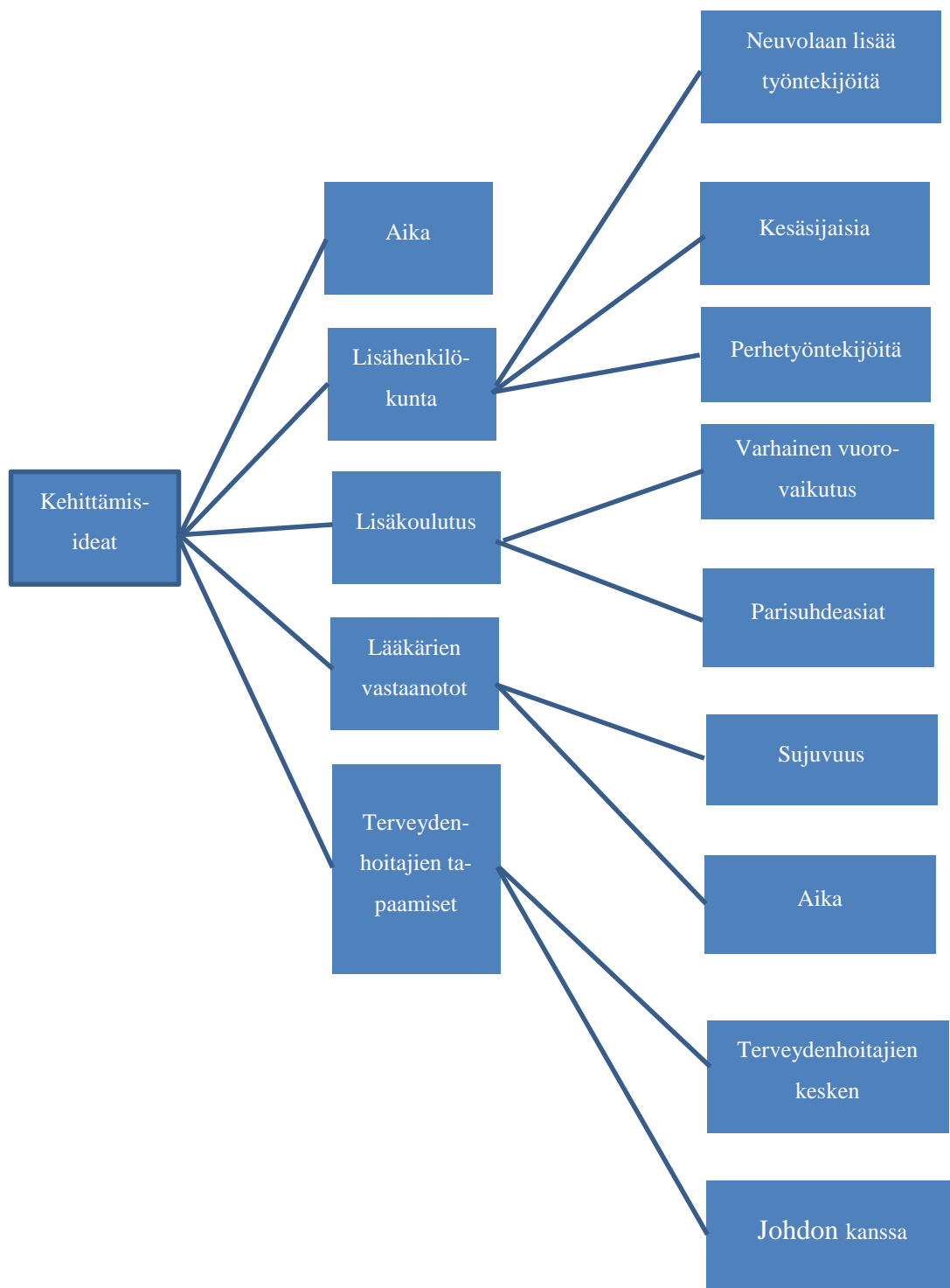
“Perhetyöntekijä tulisi saada läheiseksi yhteistyökumppaniksi.”

Haastatteluista tuli myös esille se, että laajat terveystarkastukset ovat hyödyksi myös yhteiskunnalle. Pystytään puuttumaan ja ennaltaehkäisemään ajoissa perheen/lapsen ongelmia, olivat ne sitten terveydellisiä tai sosiaalisia.

“Kun asiat huomataan ajoissa, niihin pystytään vielä hyvin puuttumaan.”

5.5 Lastenneuvolan laajojen terveystarkastusten toteuttamisen kehittäminen

Kehittämisideoina tuli esiin aikaresurssien ja lisähenkilökunnan lisääminen, tapaamiset terveydenhoitajien kesken, hoitoketjujen vahvistaminen eli erityistä tukea tarjoavien asiantuntijoiden lisääminen ja lääkäreiden vastaanottojen kehittäminen. Lisäksi tuli esiin kesälomasijaisten puute, mikä ruuhkauttaa töitä neuvolassa. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Terveystenhoitajien kehittämisideat laajoihin terveystarkastuksiin.

Suurimmaksi haasteeksi jokainen terveystenhoitaja mainitsi ajanpuutteen. He toivoivat lisää aikaresursseja ja henkilökuntaa neuvoloihin. Aikaa ei ollut riittävästi. Laajo-

ja terveystarkastuksia ja niissä esille tulleita ongelmia ei pystytty hoitamaan toivotulla tavalla. Terveystarkastajat eivät pystyneet antamaan riittävän pitkiä vastaanottoaikoja, koska muuten aika ei olisi riittänyt kaikkien lasten neuvolatarkastusten tekemiseen. Terveystarkastajalle oli myös hankalaa saada riittävän pitkää vastaanottoaika sellaiseen ajankohtaan, joka sopii yhtä aikaa molemmille vanhemmille. Terveystarkastajat tekivät välillä töitä myös kello 16 jälkeen, jotta molemmat vanhemmat saisivat olla mukana.

Haastetta terveystarkastajien työhön toi myös kirjaaminen. Terveystarkastajien mielestä kirjaamiseen ei jäänyt riittävästi aikaa. asiat pitäisi ehtiä kirjata heti vastaanotokäynnin jälkeen, mutta aika ei riittänyt siihen. Terveystarkastajat kertoivat, että joutuivat välillä jäämään työajan jälkeen vastaanotollensa kirjaamaan päivän asioita, eikä silloin muista välttämättä kaikkea, mitä tietyn asiakkaan kanssa vastaanotolla käytiin läpi.

Lääkärille tulisi varata 30 minuutin vastaanottoaika, mutta tällä hetkellä ei pystytä järjestämään kuin 20 minuutin aikoja. Terveystarkastajien mukaan lääkäreiden tulisi tarkastella hieman syvemmin laajojen terveystarkastusten merkitystä, sillä tällä hetkellä lääkärintarkastuksissa ei aina paneuduta riittävän syvästi perheen asioihin. Jos lääkärin tekemässä tarkastuksessa tulee esille jotain sellaista, joka edellyttää uutta vastaanottoaika, niin ajat menevät usein pitkän ajan päähän ja ongelmat voivat olla jo pahentuneet siihen mennessä. Myös perheet ovat tuoneet esille sitä, että lääkärit tuntuvat olevan liian toimenpidekeskeisiä. Vanhemmat haluaisivat keskustella myös lääkäreiden kanssa. Ongelma ei kuitenkaan esiinny jokaisessa neuvolassa. On myös neuvoloita, joiden lääkärit ovat oikein pidettyjä. He ovat kiinnostuneita lapsen terveyden edistämisestä, eivät pelkästään sairauden hoidosta.

Terveystarkastajat toivoivat henkilökohtaisia tapaamisia terveystarkastajien kesken. Heidän mielestä kollegoiden välillä sähköposti ei ole paras viestintäväline, vaan tulisi tavata kasvotusten, sillä sen avulla saataisiin aikaan keskustelua, joka on paljon hedelmällisempää. Kasvotusten keskustellessa on helpompaa sanoa mielipiteitänsä sekä omia kokemuksiansa, toisin kuin pelkällä sähköpostilla. Johdon kanssa tarvittaisiin myös useammin yhteisiä tapaamisia, joissa voitaisiin keskustella yhteisistä toimintatavoista.

“Jos perhe siirtyy alueelta toiselle, ihmetellään kuinka neuvoloissa toimitaan aivan eri tavalla vaikka tulisi olla yhtenäiset käytännöt. Jokainen ansaitsee samanarvoisen hoidon paikasta riippumatta.”

Terveydenhoitajilta tuli esille selkeästi, että he kaipaavat kaikki lisäkoulutusta vuorovaikutuksesta sekä parisuhteesta. Omia tietoja sekä uusia tietoja tulisi päivittää säännöllisesti, ja kaikilla tulisi olla samanlainen mahdollisuus osallistua koulutuksiin.

Haastatteluista tuli esille, että terveydenhoitajilla tulisi olla riittävästi erityistä tukea tarjoavia yhteistyökumppaneita, joiden asiakkaiksi he voisivat ohjata erityistä tukea tarvitsevia perheitä ja perheenjäseniä. Tällä hetkellä erityistä tukea tarvitseville asiakkaille ei ollut riittävästi tarjolla aikoja. Perheiden keskuudessa esiintyi masennusta, jota tulisi hoitaa, mutta depressiohoitajalle oli pitkä jono ja näin ollen avun antaminen viivästyi. Nuorten äitien ryhmä oli täynnä. Uudet nuoret äidit eivät mahtuneet ryhmiin eivätkä täten saaneet vertaistukea. Ennaltaehkäisevän perhetyön määrä oli minimissä, sitä ei voitu tarjota riittävästi. Neuvolan perhetyötä tarvittaisiin paljon lisää, jotta ongelmia saataisiin ennaltaehkäisyä. Neuvolan perhetyö on tärkeää. Sen avulla voidaan mahdollisesti välttää lastensuojelun kanssa toimiminen.

“Otetaan ongelma esille, mutta joudutaan jättämään se ilmaan leijumaan sillä ei ole apua mitä siihen tarjota.”

”Tulisi olla jokin kanava minne ohjata perhe, ja sen lisäksi tulisi olla aikaa paneutua ongelmaan.”

“Ennaltaehkäisevä perhetyö tulisi ottaa huomioon ja sen resursseja tulisi lisätä, sillä se on erittäin tärkeä osa-alue neuvolatyöskentelyssä.”

“Jotkut perheet tarvitsevat jonkun ammattilaisen kotiin seuraamaan, ohjaamaan, ja opastamaan, antamaan heille parhaan mahdollisen tuen.”

“Perheillä on monenlaisia kriisejä, eikä kukaan saisi jäädä yksin.”

Kesäaikaan terveydenhoitajilla ja lääkäreillä ei ole sijaisia neuvolassa, joten kevät ja syksy on haastavaa aikaa. Varauskirjat ovat täynnä, eivätkä he voi luvata laajan terveystarkastusten aikoja sekä terveydenhoitajalle että lääkärille lähekkäin. Joissakin neuvoloissa lääkarineuvola on vain kerran viikossa, mikä ruuhkauttaa sitä lisää. Joskus lääkärinneuvola voi olla jopa puoli vuotta terveydenhoitajan tarkastuksen jälkeen.

”Vastaanotot vetävät kesäaikaan erittäin huonosti.”

6 POHDINTA

6.1 Tulosten tarkastelu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata terveydenhoitajien kokemuksia laajojen terveystarkastusten toteuttamisesta lastenneuvolassa. Tavoitteena oli saada tietoja terveystarkastusten kehittämiseksi. Aineisto koottiin teemahaastattelulla. Haastatteluun osallistui kolme Porin perusturvakeskuksen lastenneuvolassa työskentelevää terveydenhoitajaa.

Tutkimuksesta esille tulleiden tulosten perusteella terveydenhoitajat olivat ottaneet laajat terveystarkastukset hyvin vastaan. Laajojen terveystarkastusten sisältö oli heidän mielestään suurelta osin samanlainen kuin heidän aikaisemminkin toteuttamiensa terveystarkastusten sisältö. Laajoissa terveystarkastuksissa oli lisänä lomakkeet ja kirjaamisen osuus oli lisääntynyt. Terveydenhoitajat eivät olleet kokeneet laajojen terveystarkastusten tekoa hankalaksi.

Terveydenhoitajat arvioivat oman kokemuksensa laajojen terveystarkastusten tekemiseen hyväksi. Resurssien ongelmakohdaksi nousi aikapula, sekä terveydenhoitajien että lääkäreiden osalta. Terveydenhoitajat eivät kokeneet sen kuitenkaan haitanneen tarkastuksen suoritusta, lähinnä ongelma oli se, että he joutuivat hoitamaan kirjaamisen omalla ajallaan, usein vasta työpäivän loputtua. Kaikki haastatellut terveydenhoitajat kertoivat, että vaikka laajoissa terveystarkastuksissa tulee välillä kiire, eivät he sitä asiakkailleen näytä. Ongelmien ilmaantuessa he pyrkivät antamaan perheille uuden ajan mahdollisimman pian, sillä he eivät voi yhtä vastaanottoaikaa venyttää samalla kertaa, koska oven takana on jo uusi perhe odottamassa. Virtanen (2011, 21) on opinnäytetyössään saanut samansuuntaisia tutkimustuloksia aikaresursseista. Hänen tutkimuksessaan ilmeni että tyytymättömyyttä vanhempien mieltä aiheuttaa kiire.

Terveydenhoitajien mielestä perheet hyötyivät laajoista terveystarkastuksista, koska heidän mielestä ne olivat perhekeskeisiä ja asiakaslähtöisiä. Terveydenhoitaja tutustui perheisiin paremmin ja sen ansiosta vastaanottotilanteista tuli luonnollisempia. Vanhempien mukanaan tuomat etukäteen täytetyt lomakkeet toimivat vastaanottotilanteissa hyvinä keskustelun avaajina. Tarkastukset helpottivat myös huolen puheeksi ottamista ja varhaista puuttumista.

Terveydenhoitajat toivoivat lisää koulutusta varhaisesta vuorovaikutuksesta sekä parisuhdeasioista. Varhainen vuorovaikutus on tärkeä asia lapsen kehityksen kannalta, joten siihen liittyvä lisäkoulutus oli terveydenhoitajien mukaan aina tervetullutta. Parisuhteeseen liittyvät asiat olivat esillä melkein jokaisella vastaanottokäynnillä, ja he kokivat että tarvitsisivat lisää koulutusta kyseiseen aiheeseen. Honkanen (2011, 45) on saanut samansuuntaisia tutkimustuloksia opinnäytetyössään siitä että terveydenhoitajat halusivat lisäkoulutusta parisuhteeseen liittyvissä asioissa.

Terveydenhoitajat halusivat myös, että heillä olisi tapaamisia kasvokkain toistensa kanssa. Keskustelu olisi heidän mukaansa hedelmällisempää niin, sillä he kokivat sähköpostin huonoksi viestintävälineeksi. He toivoivat että sellaisia tapaamisia voitaisiin järjestää useampia vuodessa. Näin terveydenhoitajat voisivat keskustella omista toimintatavoistaan, ja he pystyisivät paremmin yhtenäistämään toimintalinjoja. Honkanen (2012, 45) on saanut samankaltaisia tutkimustuloksia siitä, että terveyden-

hoitajat pitivät tärkeänä säännöllisiä tapaamisia johdon sekä eri asiantuntijoiden kanssa.

6.2 Eettiset kysymykset

Tutkimuksen eettiset kysymykset liittyivät suurimmalta osin tiedon hankintaan sekä sen julkaisemiseen. Jokaisen tutkijan tulee olla tietoinen eettisistä periaatteista. Tutkimukseen liittyi paljon kysymyksiä, joita oli pohdittava etiikan kannalta. Eettisesti hyvässä tutkimuksessa käytetään hyvää tieteellistä käytäntöä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 23.)

Opinnäytetyössä ei julkaistu haastateltujen terveydenhoitajien nimiä, eikä neuvoloita joissa he työskentelivät. Tutkimuksista saadut tiedot hävitettiin opinnäytetyön valmistuttua niin, että ulkopuoliset eivät voi päästä niihin käsiksi. Tutkimusjoukon ollessa pieni, on henkilöllisyyden salassapito haasteellista. Kohteeksi valittiin sen vuoksi eri neuvoloita, jotta haastateltujen henkilöiden henkilöllisyys ei tule ilmi.

Haastatellut osallistuivat haastatteluihin vapaaehtoisesti. Tutkimukseen osallistuville annettiin etukäteen tietoa tutkimuksesta, sekä he saivat tutustua rauhassa tutkimussuunnitelmaan. Heillä oli mahdollisuus kieltäytyä haastattelusta missä vaiheessa tahansa. Terveydenhoitajille esitettyihin kysymyksiin vastaaminen oli täysin vapaaehtoista.

6.3 Luotettavuuden pohdinta

Tutkimuksen ollessa laadullinen, voidaan sen luotettavuuskriteerit jakaa uskottavuuteen, vahvistettavuuteen, refleksiivisyyteen ja siirrettävyyteen (Kylmä & Juvakka 2007, 128-129). Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää tutkijan tarkka kertomus tutkimuksen eri vaiheista. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston tuottamisen olosuhteet tulee kertoa mahdollisimman tarkasti, esimerkiksi aika ja olosuhteet jossa

aineisto kerättiin. Autenttisilla lainauksilla tutkija voi perustella lukijalle aineistosta tekemiään päätelmiä. (Hirsjärvi ym. 2008, 227-228.)

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa se, että tämä työ on tutkijan ensimmäinen opinnäytetyö. Aiempaa kokemusta ei siis tämänkaltaisesta työstä ole, joten tutkimustulosten tarkastelu saattaa jäädä hieman suppeaksi.

Opinnäytetyössä teemahaastattelut nauhoitettiin, sen jälkeen kuunneltiin läpi, haastattelut kirjoitettiin ylös_sana sanalta, muodostettiin tekstit, jotka luettiin useampaan kertaan. Auki kirjoitetuista haastatteluista tehtiin sisällönanalyysi. Haastateltavia oli kolme, joten tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää, vaan tulokset kuvaavat tutkittavaa ilmiötä. Tulososassa käytetään autenttisia lainauksia luotettavuuden lisäämiseksi, jotta lukija voi tunnistaa että tutkimustulos on haastatteluista esille tullutta informaatiota. Nämä lainaukset selventävät myös millaisesta aineistosta käsitteet on muodostettu.

Vaikka haastateltavia oli vain kolme eikä tuloksia voitu yleistää, aineistoa kertyi runsaasti ja tutkimustulokset olivat mielenkiintoisia.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että työssä haastatellut terveydenhoitajat omasivat pitkän työkokemuksen lastenneuvolan puolelta. He olivat käyneet läpi muutoksen laajoihin terveystarkastuksiin siirtymisessä, joten he osasivat kertoa tarkasti ja luotettavasti omat kantansa. Luotettavuutta lisää myös se, että haastattelukysymykset tarkasti ennen haastattelujen tekoa haastattelijan yhteyshenkilö, joka toimii ylihoitajana. Näin ollen ammattihenkilö oli katsonut ennen haastatteluja kysymykset läpi ja hyväksynyt ne. Tutkimukselle on haettu tutkimuslupa (5.6.2013) ja on tehty sopimus opinnäytetyön tekemisestä (5.6.2013). Haastatellut henkilöt sekä neuvolat, jossa he työskentelevät pysyvät anonyymeinä raportissa.

Haastattelutilanteet toteutettiin terveydenhoitajien työtilassa, kiireettömässä ilmapiiressä. Tutkimuksen aihe oli haastattelijalle tuttu, sillä haastattelijalla oli käynyt tutustumassa aiemmin useamman laajan terveystarkastuksen toteuttamiseen jokaisessa ikäryhmässä.

Haastattelussa pyrittiin saamaan tietoa terveydenhoitajien kokemuksista. Haastatte-
luissa haastatteli ei esittänyt omia näkemyksiään asioista. Haastattelu eteni kysely-
lomakkeen mukaisesti, mutta tarvittaessa haastatteli esitti tarkentavia kysymyksiä.

6.4 Jatkotutkimusaiheet

Jatkotutkimusaiheeksi opinnäytetyöstäni nousi ehdotus siitä, että voisi tutkia perhei-
den kokemuksia Porin alueen laajojen terveystarkastusten toteutumisesta. Perheille
voisi tehdä kyselylomakkeen, jonka he täyttäisivät omalla ajallaan. Perheitä olisi
mahdollisuus ottaa mukaan tutkimukseen useampia, joten tutkimustulosten luotetta-
vuus lisääntyisi. Miten perheet ovat kokeneet laajat terveystarkastukset ja onko heillä
mahdollisia kehittämisideoita.

Tutkimukseen voisi haastatella laajoja terveystarkastuksia suorittavia lääkäreitä, jotta
saataisiin myös lääkäreiden näkemystä laajojen terveystarkastusten toteutumisesta.
Miten he kokevat omat vastaanottotilanteensa sekä ajankäyttönsä. Onko heillä ken-
ties erilaisia parannusehdotuksia.

Olisi myös mielenkiintoista selvittää tarkemmin terveydenhoitajien aikaresurssia.
Miten aika riittää kaikkiin tarvittaviin tehtäviin ja tarvitaanko mahdollisesti lisää ai-
kaa tarkastusten toteuttamiseksi.

LÄHTEET

Armanto, A & Koistinen, P. 2007. Neuvolatyön käsikirja. Helsinki: Tammi.

Haarala, P., Honkanen, H., Mellin, O-K. & Tervaskanto-Mäentausta, T. 2008. Terveystarkastajan osaaminen. Helsinki: Edita Prima.

Hakulinen-Viitanen, T. & Pelkonen, M. 2008. Terveystarkastajan työn vaikuttavuuden lisääminen neuvolassa. Teoksessa Haarala, P., Honkanen, H., Mellin O-K & Tervaskanto-Mäentausta, T. (toim.) Terveystarkastajan osaaminen. Helsinki: Edita Prima

Hakulinen-Viitanen, T., Hietanen-Peltola, M., Hastrup, A., Wallin, M. & Pelkonen, M. 2012. Laaja terveystarkastus – Ohjeistus äitiys- ja lastenneuvolatoimintaan sekä kouluterveydenhuoltoon. Tampere: Juvenes Print – Tampereen yliopistopaino Oy.

Hantrais, L. 2006. EU research in Social Sciences and Humanities Family and welfare Research. Viitattu 15.4.2014. http://ec.europa.eu/research/social-sciences/pdf/hiep_ok_eur22088_fandwpolreviewfinal_en.pdf

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi.

Honkanen, T. 2012. Laajat terveystarkastukset neuvolassa, terveystarkastajien kokemuksia terveystarkastuksista. YAMK-opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Viitattu 1.4.2012. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012112015746>

Honkanen, H. 2009. Terveystarkastajien osaaminen ja voimavarat tukea riskialueilla eläviä perheitä. Luento valtakunnallisilla terveystarkastajapäivillä Oulussa 5-6.2.2009.

Häggman-Laitila, A. 2003. Early support needs of Finnish families with small children. Journal of Advanced nursing 2003 Journal of advanced nursing 41(6), s.560-595.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. Sisällön analyysi. Hoitotiede vol.11, no 1/-99

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista. 1992. L.17.8.1992/785 muutoksineen. Viitattu 23.1.2013. Valtion säädöstietopankki Finlex. <http://www.finlex.fi/fi/laki/>

Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2003. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa Jauhonen, S & Nikkonen, M. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä.

Saarela, M. 2012. Neljän kuukauden ikäisen lapsen laajan terveystarkastuksen mallinnus. YAMK-opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 1.4.2012. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012112616441>

Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut. Sosiaali- ja terveystarkastukset. Neuvola. Viitattu 24.01.2013. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/palvelut/neurolat/lastenneuvola

Sosiaali- ja terveysministeriö 2004. Suuntaviivat lastenneurolatoiminnan järjestämisestä kunnille. Lastenneurola lapsiperheiden tukena. 2004. (4.16)!!!!

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:20. Neurolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveydenhuolto. Asetuksen (380/2009) perustelut ja soveltamisohjeet. Helsinki: Yliopistopaino

Suomen terveydenhoitajaliiton www-sivut. Terveydenhoitaja. Viitattu 20.01.2013. http://www.terveydenhoitajaliitto.fi/fi/sthl_ry/terveydenhoitaja

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. 2013a. Lastenneurola. Viitattu 24.01.2013. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/palvelut/neurolat/lastenneuvola

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. 2013 b. Laajojen terveystarkastusten ohjeistuksen ja Sähköisen lastenneurolakäsikirjan julkistamisen 21.05.2012. Viitattu 20.01.2013. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/eb8d22a3-d364-4697-bab4-106630a66ba6>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Lastenneurolakäsikirja. Viitattu 20.2.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/lastenneuvola-fi/maaraikaistarkastukset

Tilastokeskuksen www-sivut. Teemahaastattelu. Viitattu 26.02.2013. <http://www.stat.fi/virsta/keruu/04/03/>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Lastenneurolakäsikirja. Viitattu 9.4.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/lastenneuvola-fi/maaraikaistarkastukset/laaja/arviointi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Lastenneurolakäsikirja. Viitattu 9.4.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/lastenneuvola-fi/maaraikaistarkastukset/laaja/toteuttaminen#Tarkastus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Lastenneurolakäsikirja. Viitattu 9.4.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/lastenneuvola-fi/maaraikaistarkastukset/terveydenhoitaja/4-kk

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Lastenneurolakäsikirja. Viitattu 9.4.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/lastenneuvola-fi/maaraikaistarkastukset/terveydenhoitaja/18-kk

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Lastenneuvolakäsikirja. Viitattu 9.4.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/lastenneuvola-fi/maaraikaistarkastukset/terveydenhoitaja/4-v

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Neuvolatyön tukena käytettäviä lomakkeita. Viitattu 15.4.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/lomakkeet/lomakkeet_neuvolatyohon

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Äitiys- ja lastenneuvolatyön resurssit suhteessa suosituksiin. Viitattu 14.4.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/johdon_tueksi/miten_johtaa/aitiys_ja_lastenneuvolatyon_resurssit_suhteessa_suosituksiin

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011. Viitattu 9.4.2014. <http://finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110338>

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy

Virtanen, H. 2011. Uusi neuvola-asetus ja laajat terveystarkastukset Asiakkaiden kokemuksia äitiys- ja lastenneuvolan nykyisistä terveystarkastuksista. AMK-opinnäytetyö. Laurea ammattikorkeakoulu. Viitattu 1.4.2012. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201103283643>

TEEMAT/KYSYMYKSET

TAUSTATIEDOT:

Kuinka kauan olette toimintu terveydenhoitajana lastenneuvolassa?

Kuinka kauan olette toteuttaneet laajoja terveystarkastuksia lastenneuvolassa?

1. LAAJOJEN TERVEYSTARKATUSTEN

TOTEUTTAMINEN/TOTEUTUMINEN LASTENNEUVOLASSA

Mitä mieltä olette lastenneuvolan laajoista terveystarkastuksista?

Miten laajat terveystarkastukset ovat mielestänne toteutuneet täällä Porin Perusturvakeskuk-
sen lastenneuvolassa?

Miten toteuttamanne laajat terveystarkastukset ovat mielestänne toteutuneet?

Mikä on sujunut hyvin?

Millaisia haasteita/ongelmia toteuttamisessa on ollut?

Miten vanhemmat ovat voineet osallistua tarkastuksiin?

Miten vanhemmat ovat suhtautuneet tarkastuksiin?

2. TERVEYDEHOITAJIEN RESURSSIT/VOIMAVARAT TEHDÄ LAAJOJA TERVEYSTARKATUKSIA LASTENNEUVOLASSA

Tiedot/ taidot/ koulutus/ perehdytys/ moniammatillinen tiimityö

Millaisiksi arvioitte omat tietonne/taidonne toteuttaa lastenneuvolan laajoja terveystarkastuk-
sia?

Millaiseksi arvioitte moniammatillisen tiimityön toteutumisen laajojen terveystarkastusten
toteuttamisessa?

Organisointi

Miten laajojen terveystarkastusten toteuttaminen on mielestänne Porin perusturvakeskukes-
sa organisoitu?

Aika

Millaiseksi arvioitte aikaresurssinne/aikaresurssit toteuttaa laajoja terveystarkastuksia lastenneuvolassa?

Materiaali

Mitä lomakkeita teillä on käytössä laajoissa terveystarkastuksissa?

Minkälaisia kokemuksia teillä on niistä?

Tilat

Millaisiksi arvioitte vastaanottotilanne toteuttaa laajoja terveystarkastuksia?

Muut resurssit

Haluaisitteko kertoa vielä jotain muuta resursseista?

3. LAAJOJEN TERVEYSTARKATUSTEN HYÖTY

Mitä hyötyä mielestänne on ollut tehdä laajoja terveystarkastuksia? (perheelle, lapselle, vanhemmille, terveydenhoitajalle, yhteiskunnalle ...)

Miten ja millä keinoin olette tunnistaneet perheiden pulmat ja sairaudet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa laajoissa terveystarkastuksissa?

4. LASTENNEUVOLAN LAAJOJEN TERVEYSTARKATUSTEN TOTEUTTAMISEN KEHITTÄMINEN

Miten haluaisitte lastenneuvolan laajojen terveystarkastusten toteuttamista kehitettävän?

Millaista koulutusta olette saaneet laajojen terveystarkastusten toteuttamiseen?

Millaista koulutusta kaipaatte ajatellen laajoja terveystarkastuksia?

Mitä haluaisitte sanoa esimerkiksi esimiehelle/johdolle laajojen terveystarkastusten toteuttamisesta?

LIITE 2

SUOSTUMUSLOMAKE

Suostun haastateltavaksi sairaanhoitajaopiskelija Susanna Anttolaisen tutkimukseen ”Terveystarkastuksien kokemuksia laajoista terveystarkastuksista lastenneuvolassa”.

Paikka

Aika

Allekirjoitus